

Influenceru personīgā atbildība daudzmiljonu tiesvedībās

Viens no pēdējā gada laikā skaļākajiem notikumiem kriptopasaulē ir FTX kryptoaktīvu apmaiņas biržas sabrukums, kur tika konstatēts, ka vairāk nekā astoņi miljardi ASV dolāru ir tikuši aizpludināti no uzņēmuma. Šo notikumu gaismā tika ierosināta FTX maksātnespēja, un biržas klientu “maciņi” (kriptovalūtas konts) tika iesaldēti bez jebkādas iespējas aktīvus pārvietot vai izņemt ārā no biržas.

Vairāki no FTX klientiem ir samierinājušies ar realitāti, ka FTX nebūs pietiekami daudz aktīvu, lai apmierinātu visus kreditoru prasījumus, un cenšas rast alternatīvus risinājumus savu līdzekļu atgūšanai. Proti, daži no FTX klientiem ir vērsušies tiesā ASV ar miljardos dolāru mērāmu zaudējumu prasību personīgi pret satura veidotājiem jeb “influenceriem”, kas aktīvi reklamēja FTX pakalpojumus. Prasība ir tikusi celta pret tādiem sabiedrībā zināmiem cilvēkiem kā titulēto ASV futbolistu Tomu Breidiju, supermodeli Žizeli Bundhenu, NBA zvaigzni Stefanu Kariju, komiķi Leriju Deividu un citiem.

Minētais gadījums un tiesvedība rada pārdomas arī pašmāju kontekstā, izvirzot vairākus būtiskus jautājumus – vai Latvijā ir iespējams saukt pie atbildības personīgi satura veidotāju, kas reklamē produktu vai pakalpojumu, kā tas notika FTX gadījumā, un vai satura

veidotājam ir nepieciešams veikt šī produkta vai pakalpojuma pārbaudi (due diligence) pirms reklamēšanas uzsākšanas.

Jānorāda, ka Latvijā patērētāju tiesību un ekonomisko interešu aizsardzība, cita starpā, noteikta Negodīgas komercprakses aizlieguma likumā, kurš aizliedz komercprakses īstenotājiem izmantot negodīgu komercpraksi attiecībā pret patērētājiem.

Par negodīgu uzskata tādu komercpraksi, kas, tostarp, ir maldinoša, piemēram, tiek sniegta nepatiesa informācija vai šī informācija jebkādā veidā, tostarp tās vispārēja pasniegšana, maldina vai varētu maldināt vidusmēra patērētāju pat tad, ja faktiski tā ir pareiza.

Persona, kurai negodīga komercprakse ir nodarījusi kaitējumu, ir tiesīga vērsties tiesā, prasot kaitējuma atlīdzinājumu. Šajā gadījumā svarīgi norādīt, ka ar komercprakses īstenotāju ir jāsaprot ne tikai persona, kas savas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros īsteno komercpraksi (piemēram, apgērbu veikals), bet arī jebkura cita persona, kas rīkojas komercprakses īstenotāja vārdā vai uzdevumā (piemēram, satura veidotājs).

Tātad ir iespējamās situācijas, kad satura veidotājs var būt personīgi atbildīgs par viņa reklamēto produktu vai pakalpojumu, ja tiek konstatēts, ka ir īstenota negodīga komercprakse.

Lai izvairītos no situācijas, kad satura veidotāja reklāmu varētu klasificēt kā maldinošu, pirms sākt produkta vai pakalpojuma popularizēšanu tomēr būtu vēlams veikt vispārēju to izpēti, jo īpaši gadījumā, ja reklāmas tekstu sagatavojis tirgotājs. Tāpat ieteicams rūpīgi izvērtēt sadarbības līguma nosacījumus, nodrošinot pienācīgu savu tiesību aizsardzību.

Risku, ka gan tirgotāji un pakalpojumu sniedzēji, gan satura veidotāji var tikt pakļauti daudzmiljonu tiesvedībām palielina nesen pieņemtie grozījumi Patērētāju tiesību aizsardzības likumā. Proti, ar jaunajiem likuma grozījumiem tika ieviests jauns instruments – kolektīvā prasība (class action), kas paredz to, ka patērētājiem, kuriem pārkāpuma rezultātā ir radies kaitējums, nebūs jāvērsas tiesā ar individuālām

prasībām, bet patērētāju vārdā kolektīvo prasību cels kvalificētā institūcija (atbilstoši noteiktiem kritērijiem izveidota patērētāju tiesību aizsardzības biedrība). Šāda instrumenta ieviešana ievērojami atvieglo prasības celšanas kārtību un nodrošina patērētājus ar efektīvu un iedarbīgu procesuālo mehānismu patērētāju tiesību aizsardzībai, jo patērētājiem pašiem nebūs nepieciešams vērsties tiesā ar prasībām, tā vietā tie varēs sagatavot un iesniegt standartizētu veidlapu. Savukārt kvalificētām institūcijām, kas patērētāju vārdā vērsīsies tiesā, nebūs jāmaksā ievērojama valsts nodeva, kā arī attiecībā uz tām būs atvieglota pierādīšanas pienākuma nasta.

<https://www.delfi.lv/898102/versijas/56136568/kristaps-dortans-influen-ceru-personiga-atbildiba-daudz-miljonu-tiesvedibas>